

KOKEMUKSIA SAAVUTETTAVIEN VIDEOIDEN TUOTTAMISESTA

KIRJASTOKAISTA.FI

Ymmärrän 2021 -verkkoseminaari, 7.4.2021

Riitta Taarasti
toimittaja, tuottaja
Kirjastokaista
riitta.taarasti@kirjastot.fi
@rtaarasti

Kirjastokaistan esittely

**Kirjailijahaastatteluja, lukuvinkkejä ja näkökulmia kirjastoon.
Tietoa, inspiraatiota ja oppia. Katso ja kuuntele – avoinna aina ja kaikille!**

- Kirjastokaista on osa okm:n rahoittamaa Kirjastot.fi-kokonaisuutta
- Kirjastokaistan ohjelmat tehdään kaikkien yhteiseen käyttöön
- Ohjelmia saa jakaa ja upottaa vapaasti sivustoille, blogeihin ja someen sekä näyttää tilaisuuksissa ja oppitunneilla niin kotimaassa kuin ulkomaillakin
- Ohjelmilla ei ole rajattua julkaisuaikaa, vaan ne ovat katsottavissa ja kuunneltavissa toistaiseksi
- [Lisätietoa lisenssistä CC BY-NC-SA 4.0](#)

Kirjastokaistan ohjelmat

Kirjastokaistalla on yhteensä lähes 5000 ohjelmaa. Ohjelmat ovat videoita ja podcasteja. Suurin osa ohjelmista on tuotettu suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

1. Kirjallisuusohjelmat

- ✓ **Miksi?** Osallistuminen sisältöjen avaamiseen ja lukemisen edistämiseen
- ✓ **Mitä?** Kirjailijahaastatteluja, lukuvinkkejä ja lukukampanjavideoita

2. Kirjastomarkkinointiohjelmat

- ✓ **Miksi?** Kirjaston palveluista ja roolista viestiminen
- ✓ **Mitä?** Dokumentteja, kirjastopalveluiden esittely- ja mainosvideoita

3. Koulutusohjelmat

- ✓ **Miksi?** Koulutusten ja seminaarien tasa-arvoisen saavutettavuuden edistäminen
- ✓ **Mitä?** Koulutuspäivien ja seminaarien suoralähetysä ja asiantuntijahaastatteluja

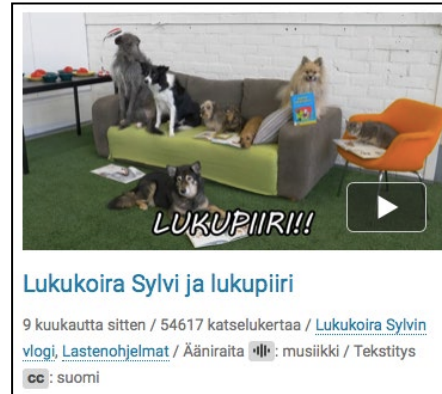
Lisähuomioita Kirjastokaistasta

Tukea ja neuvontaa

- Ohjelmatuotannon lisäksi Kirjastokaista tarjoaa kirjastohenkilöstölle tukea ja neuvontaa videoiden ja striimien tekemiseen, ohjelmien julkaisuun ja markkinointiin sekä tekniikkaan liittyvissä kysymyksissä.
- Lisäksi julkaisemme ja markkinoimme paikallisten kirjastojen ja muidenkin yhteistyökumppaneiden videotuotantoa. Se on oleellinen osa toimintaamme.

Imagohyöty

- Kirjasto on ennen muuta lähipalvelu ja ydin koostuu tilasta, aineistosta, palveluista ja henkilökunnasta. Kirjastokaista on puolestaan kirjastoille yhteinen resurssi ja väline laajoine yhteistyöverkostoineen.
- Joitakin ohjelmiamme on katsottavissa myös Yle Arenassa.

Tekstityksen lähtökohdat

Miksi videot kuuluu tekstittää?

- Lainsäädännön saavutettavuusvaatimuksilla **pyritään edistämään verkkopalvelujen yhdenvertaisuutta ja sisältöjen saavutettavuutta**. Saavutettavuusdirektiivin vaatimukset on viety meillä lainsäädäntöön laissa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta.
- WCAG-kriteerien avulla varmistetaan, että **kuulo- ja näkövammaiset saavat videoissa olevat tiedot heille sopivassa muodossa**. Saavutettava verkkopalvelu on käyttäjälle ymmärrettävä, teknisesti toimiva ja käyttäjän tarpeisiin mukautettavissa. Tekstityksistä hyötyy moni.

VINKKI:

Aluehallintovirasto on Suomessa saavutettavuusvaatimusten toteutumista valvova viranomainen. Heidän sivustoltaan löytyy kattavasti ohjeita ja tietoa: [Saavutettavuusvaatimukset.fi-sivusto](https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi)

**Vaatimukset
koskevat
23.9.2020 ja
sen jälkeen
julkaistuja
videoita.**

Kirjastokaistalla tekstitetään kaikki ohjelmat

- Seuraamme saavutettavuuteen liittyviä ohjeistuksia ja pyrimme oppimaan ja huolehtimaan saavutettavuudesta sivustolla ja ohjelmissamme.
- Olemme tekstittäneet aiemmin kaikki some-videot sekä lyhyet videot. Syyskuun 2020 alusta alkaen olemme tekstittäneet kaikki julkaisemamme videot.
- Tilamme tekstitykset pitkiin videoihin videotekstityspalveluna, jossa tekstitys tuotetaan ihmisen ja koneen yhteistyössä puheentunnistusavusteisesti.
- Lyhyet videot tekstitämme itse manuaalisesti. Käytämme tekstitysten laatimiseen verkosta löytyvää ilmaista amara.org -palvelua. Palvelu on samankaltainen kuin YouTubeen integroitu tekstitystyökalu. Meidän kokemustemme mukaan käytettävyys on Amarassa parempi.
- Kirjastokaistan videota voi siis huoletta upottaa ja jakaa. Samoin kaikki suorana lähettämämme sisällöt ovat katsottavissa myös jälkikäteen. Jokainen esitys omana videonaan ja tekstitettynä kahden viikon kuluessa lähetyspäivästä.

Miten tekstityksistä kerrotaan?

Esimerkinäkymä Kirjastokaistalta, jota ylläpidetään WordPressillä. Videoiden alustana on Vimeo.

- Tekstit saa laitettua pois päältä tai päälle cc-painikkeesta videon oikeassa alakulmasta.
- Kuvan esimerkissä tekstitys on saatavilla kahdella kielellä.
- Puhutulla kielellä tekstittämisen lisäksi teemme käännöksiä ohjelmista resurssiemme puitteissa. Tällä haluamme tukea niiden saavutettavuutta kotimaassa sekä mahdollistaa myös niiden leviämistä laajemmin, sillä ohjelmimme suuntautuu myös kansainvälistä kiinnostusta.

TUTKI LISÄÄ:

[Kirjastokaista.fi-sivusto](https://kirjastokaista.fi)

Löytöretki musiikkiosastolla - Marko Annala
Koti / Asiaa kirjastoista / Löytöretki musiikkiosastolla - Marko Annala

MARKO ANNALA

LÖYTÖRETKI MUSIIKKIOSASTOLLA

05:42

Suomi Svenska None

6 min 1 vuosi sitten / 14332 katselukertaa / Asiaa kirjastoista, Löytöretki musiikkiosastolla -sarja, Suositellut / Ääniraita

suomi / Tekstitys cc: suomi, ruotsi

Videoiden tekstityskysely

Tein tätä seminaaria varten lyhyen kyselyn yleisten kirjastojen henkilökunnalle koskien videoiden ja podcastien tekstitystä. Tulokset toimivat tekstitysten tekemisen tilanteen kuvaajana.

- Anonyymi kysely, jossa ei kysytty lainkaan vastaajien taustatietoja
- Kyselylinkki lähti alueellista kehittämistehtävää hoitaville henkilöille
- Kyselyssä oli 10 kysymystä, joista 7 oli monivalintakysymyksiä ja 3 vapaaehtoista tekstikenttää
- Kyselyyn tuli 50 vastausta
- Kyselyyn tuli peräti 53 tekstimuotoista avovastausta
- Julkaisen Kirjastokaistan blogissa artikkelin kyselyn tuloksista tämän seminaarin jälkeen

Tekstityskyselyn tuloksia 1/6

Mitä av-sisältöjä tekstittite ennen 23.9.2020 voimaan astunutta saavutettavuuslainsäädäntöä?

Vastaaja sai valita monta vaihtoehtoa

- Tekstitimme pääsääntöisesti kaikki videot 6%
- Tekstitimme satunnaisesti videoita **30%**
- Tekstitimme vain lyhyitä some-videoita 14%
- Teimme pääsääntöisesti kaikkiin podcasteihin tekstiversiot 2%
- Teimme satunnaisesti podcasteihin tekstiversiot 0%
- Muu 52%

”Tekstitys vain erityisryhmille tarkoitettuihin lyhyisiin opastusvideoihin esim. maahanmuuttajille.”

”Emme ole tekstittäneet mitään ennen kun lakimuutos tuli.”

Tekstityskyselyn tuloksia 2/6

Tekstitättekö YouTubessa, Vimeossa ja some-palveluissa julkaisemanne videot?

- Tekstitämme kaikki tuottamamme videot 44%
- Tekstitämme osan tuottamistamme videoita 20%
- Emme tekstitä videoita, vaan laitamme ne piiloon 2 viikon kuluttua julkaisusta 16%
- Emme tekstitä, mutta jätämme ne silti julkisiksi 2%
- Ei koske minua, sillä emme tuota videoita 2%
- Muu 16%

”Olemme linjanneet, että kaikki videot tulee tekstittää, mutta aina toisinaan videon tekijä ei ole tätä tiennyt, muistanut tai ymmärtänyt.”

Tekstityskyselyn tuloksia 3/6

Tekstitättekö YouTubessa, Vimeossa ja some-palveluissa tekemänne livestriimaukset?

- Tekstitämme kaikki tuottamamme striimit 4%
- Tekstitämme osan tuottamistamme striimeistä 8%
- Emme tekstitä striimejä, vaan laitamme ne piiloon 2 viikon kuluttua julkaisusta **38%**
- Emme tekstitä, mutta jätämme ne silti julkisiksi 4%
- Ei koske minua, sillä emme tuota striimejä 36%
- Muu 10%

”Koulutukset pääsääntöisesti hävitetään 14 vuorokauden jälkeen, kun taas mainosvideot tai asiakkaille suunnattu sisältö tekstitetään ja se jätetään jakoon. InstaLive sessioita ei tekstitetä vaan ne hävitetään ennen kuin 14 vuorokautta tulee täyteen.”

Tekstityskyselyn tuloksia 4/6

Onko tekstitysvaaitimus vaikuttanut teillä av-tuotantojen määrään?

- Tekstitysvaaitimus ei ole vaikuttanut av-tuotantojen määrään 44%
- Tekstitysvaaitimuksen vuoksi teemme vähemmän av-tuotantoja **54%**
- Tekstitysvaaitimus on lisännyt av-tuotantojen määrää 2%

”Pienessä organisaatiossa vaatimus on liian suuri. Helpompi on jättää oma videomarkkinointi somessa kokonaan pois.”

”Korona on pääsyy videomateriaalien lisääntymiseen. Meillä tekstitystyö ja kielen valinta on joskus hankalaa, sillä kaupungissa puhutaan sekä suomea että ruotsia. Kouluille suunnattu materiaali on aina tehty kahdessa otteessa, yksi video kummallakin kielellä.”

Tekstityskyselyn tuloksia 5/6

Miten tuotatte tekstitykset? Vastaja sai valita monta vaihtoehtoa

- Omana työnä manuaalisesti litteroiden **74%**
- Netissä tarjolla olevilla työkaluilla 34%
- Ostaen tekstityspalvelut 16%
- Muu 10%

"Käytämme "puheesta tekstiksi" -tyyppistä sovellusta. Manuaalista litterointiakin tarvitaan, koska sovellukset tekevät niin paljon virheitä."

"Käytämme ilmaisohjelmistoja, joilla tekstin voi lisätä videoon."

"Meillä on paljon harjoittelijoita, kuntoutettavia ym., jotka kirjoittavat tekstitykset."

Tekstityskyselyn tuloksia 6/6

Lainsäädännön saavutettavuusvaatimuksilla pyritään edistämään verkkopalvelujen yhdenvertaisuutta ja sisältöjen saavutettavuutta. Koetko sinä tekstitysvaatimuksen edistävän saavutettavuutta?

- Tekstitysvaatimus parantaa tuottamiemme av-sisältöjen saavutettavuutta **52%**
- Tekstitysvaatimus heikentää tuottamiemme av-sisältöjen saavutettavuutta 8%
- Tekstitysvaatimus sekä parantaa että heikentää tuottamiemme av-sisältöjen saavutettavuutta 34%
- En osaa sanoa 6%

”Tekstitys itsessään parantaa saavutettavuutta, mutta vaatimus tekstittää livet ja striimit tarkoittaa, että ne jätetään kokonaan pois, niitä tuotetaan vähemmän ja ne ovat vähemmän aikaa katsottavissa jälkeen päin (jos ollenkaan), mikä selkeästi heikentää saavutettavuutta.”

”Todella hyvä asia kaikille, myös kuulevat seuraavat paljon videoita mobiililaitteilta ilman ääntä ja lukien tekstityksen.”

VINKKI 1

Ota tekstitysasiat huomioon jo videota suunnitellessa

Videoiden tuottaminen saattaa vaatia paljon resursseja. Mieti mitä videoina kannattaa tuottaa. Videoiden tekstitys ei tuota lähtökohtaisesti ongelmia, jos ne otetaan huomioon videon suunnittelun alusta alkaen. ”Kuvataan ja katsotaan sitten mitä siitä syntyy” saattaa johtaa sen sijaan hankaluuksiin ja viivytyksiin.

Pohditko millä kielellä videot pitää tekstittää?

Videon pitää lisätä kielensisäinen tekstitys eli suomenkielisissä videoissa tekstitys tehdään suomeksi ja ruotsinkielisissä ruotsiksi. Käännöksiä saa toki laittaa myös mielellään, mutta tämä laki ei niitä edellytä.

VIDEOVINKKI AIHEESTA:

[Kirsi Yläne ja Miia Kirsi: Mitä saavutettavuus verkkosisällöissä käytännössä tarkoittaa? -video](#)

VINKKI 2

Päätä ennakkoon myös tekstitysten tekotapa

Karkeasti jakaen tekstitykset voi tuottaa joko manuaalisesti itse tai ostaa. Oletettavasti lähitulevaisuudessa automaattiset tekstitykset puheentunnistustekniikan avulla tulevat ainakin osittain apuun.

Miten Closed captions ja Open captions eroavat?

Tekstityksen voi tehdä joko kuvaan polttamalla eli Open captions -tekniikalla tai erillisenä Closed captions -tekstityksenä, jonka käyttäjät saavat halutessaan näkyviin. Verkkosisällön saavutettavuusohjeissa (WCAG-ohjeissa) ei ole määritetty tarkasti tekstitystekniikoita.

Onko jompikumpi tapa suositeltavampi?

Closed captions -tekniikka on näistä kahdesta saavutettavampi, sillä käyttäjät voivat muokata cc-tekniikalla tuotettujen tekstin ulkoasua ja lisäksi se on hakukoneiden ulottuvissa. Muokkaaminen on mahdollista esimerkiksi YouTubessa. Lisäksi tällä tekniikalla tuotettuna samaan videoon voi lisätä tekstityksiä useilla kielillä.

VINKKI 3

Pyri tuottamaan sisältöjä, joita ei poisteta

Laki siis edellyttää, että julkisten organisaatioiden on tehtävä julkaisemansa videot ja äänitiedostot saavutettaviksi 14 vuorokauden kuluessa julkaisemisesta eli siihen mennessä tekstitykset on oltava saatavilla.

- Vaikka tekstitysten tuottaminen on haastavaa erityisesti pienille yksiköille ja organisaatioille, niin pyri tuottamaan sellaisia sisältöjä, jotka voitte tekstittää ja jotka voivat jäädä verkkoon katsottaviksi.
- Etsi keinoja ja kysy myös vertaistukea tekstitysten tuottamiseen. Laita myös omat tekstitystapavinkit jakoon. Sisältöjen poistaminenhan ei saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta edistä.
- Jos kuitenkin teette striimauksen, jota ei ole tarkoitus julkaista jälkikäteen tallenteena, niin muista kertoa ennakkoon, ettei striimi ole myöhemmin katsottavissa. Kerro samoin, jos se poistetaan näkyviltä 14 päivän kuluttua lähetyksestä.

VINKKI 4

Mieti kokonaisuutta

- Entäpä jos tekstittäminen on ylipääsemättömän vaikea tuottaa, mutta sisältö on saatava julkaistua juuri videomuodossa? Mieti edistääkö videon tai striimauksen tekemättä jättäminen vai tekstittämättömänä julkaiseminen paremmin saavutettavuutta? Miksi sisältö pitää julkaista juuri videomuodossa? Voisiko videon sisällön kertoa muulla tavalla kuin tekstittämällä?
- Esimerkiksi kirjastoissa on totuttu striimaamaan tilaisuuksia ja julkaisemaan videoita ja podcasteja. Koronatilanteen vuoksi kirjastotiloissa ei voi järjestää kirjailijavierailuja, satutunteja, kirjavinkkauksia, ryhmäkäyntejä ja opastuksia. Videoille ja striimauksille on suurempi tarve kuin koskaan, jotta kirjastot voivat tarjota palveluitaan asiakkaille. Rungas videotuotanto ja tekstittämien on toistaiseksi vaikea yhtälö.
- Elämme tekstitysten suhteen välivaihetta. Luotetaan siihen, että pian meillä on helpommat välineet tekstittämiseen.

VINKKI 5

Pyri suhtautumaan tekstittämiseen positiivisesti

- Lain tarkoituksena on parantaa kaiken verkossa julkaistavan sisällön saavutettavuutta ja sitä, että erilaiset ihmiset pääsisivät sisältöihin käsiksi. Tekstitysten avulla varmistetaan se, että kuulovammaiset henkilöt saavat videoissa äänenä olevat tiedot heille sopivammassa muodossa.
- Tekstitysten olemassaoloa voisi verrata vaikkapa siihen, että näkevä saa käsiinsä kirjan, jonka kieltä hän ei osaa eikä tunne merkistöä. Tarvitaan siis käännös, jotta sisällöistä pääsee nauttimaan ja hyötymään.
- Videoiden tuottajat miettivät usein tarkasti videoiden kohderyhmät ja käyttötilanteet. Tuloksena saattaa olla ajatus, ettei tekstityksiä tarvittaisi, vaan ne on tehtävä pelkästään lainsäädännön vuoksi. Emme voi kuitenkaan tietää ennakkoon ketkä videota tulevat tarvitsemaan. Ole siis sinä ”kääntäjänä” ja huolehdi videon tekstittämisestä.

Lisää tietoa tekstityksistä ja saavutettavuudesta

- [Videoiden ja podcastien tekstitys – 10 käytännön neuvoa -bloggaus Kirjastokaistalla](#)
- [Digitaalinen saavutettavuus -koulutuspäivän 22.9.2020 stream-tallennevideot](#)
- [Saavutettavuusvaatimukset.fi-sivusto](#)
- [Saavutettavasti.fi: Videot ja äänitteet](#)
- [Selkokeskuksen kanssa tuotettu Selkokieli kirjastossa -videosarja Kirjastokaistalla](#)
- [Kirjastokaistan saavutettavuusseloste Kirjastokaista.fi-sivustolla](#)
- [Automaattisten tekstitysten käyttäminen YouTubessa -ohje](#)

Tervetuloa Kirjastokaistalle!

[Kirjastokaista-sivusto](#)

[Kirjastokaista Facebookissa](#)

[Kirjastokaista Twitterissä](#)

[Kirjastokaista Vimeossa](#)

[Kirjastokaista YouTubessa](#)

[Kirjastokaista SoundCloudissa](#)

[Kirjastot.fi-sivusto](#)

